

Septuagesima

Psalmer: 491, 708, 346:6-8, 93, 72, 94

Texter: Jer 9:23-24, 1 Kor 1:1-3, Matt 20:1-16

Nåd vare med er från Gud vår Fader och Herren Jesus Kristus. Amen.

Matteus 20:1-16

1 Ty himmelriket är likt en husbonde som tidigt på morgonen gick ut för att leja arbetare till sin vingård. 2 Han kom överens med dem om en dagslön på en denar och skickade dem till sin vingård. 3 Vid tredje timmen* gick han ut och fick se andra stå arbetslösa på torget. 4 Han sade till dem: Gå ni också till min vingård! Jag skall ge er en rättvis lön. 5 Och de gick. Vid sjätte och vid nionde timmen gick han ut igen och gjorde likadant. 6 Också vid elfte timmen gick han ut och fann några andra stå där, och han sade till dem: Varför står ni här hela dagen arbetslösa? 7 De svarade honom: Därför att ingen har lejt oss. Han sade då till dem: Gå till min vingård, ni också.

8 På kvällen sade vingårdens herre till sin förvaltare: Kalla på arbetarna och ge dem deras lön. Men börja med de sista och sluta med de första. 9 De som hade blivit lejda vid elfte timmen kom då fram och fick var sin denar. 10 När sedan de första kom, trodde de att de skulle få mer, men också de fick en denar. 11 När de fick den, klagade de på husbonden och sade: 12 De där som kom sist har gjort en timme, och du har jämställt dem med oss, som har stått ut med dagens slit och hetta. 13 Han svarade en av dem: Min vän, jag gör dig ingen orätt. Kom du inte överens med mig om en denar? 14 Ta det som är ditt och gå. Men åt den siste vill jag ge lika mycket som åt dig. 15 Får jag inte göra som jag vill med det som är mitt? Eller ser du med onda ögon* på att jag är så god? 16 Så skall de sista bli de första och de första bli de sista."

Låt oss be!

Herre Jesus Kristus, din stora nåd är ofattbar. Gör oss till mottagare av din oförtjänta nåd så att du blir ärad bland oss. Amen

Bakgrunden till liknelsen om arbetarna i vingården är denna: Jesus hade kallat en rik ung man och sagt *"gå och sälj vad du äger och ge åt de fattiga. Då ska du få en skatt i himmelen. Kom sen och följ mig.* När den unge mannen hörde detta, gick han bedrövad sin väg, ty han ägde mycket. Jesus undervisade sedan sina lärjungar om hur svårt det var för en rik att komma in i Guds rike. *"Det är lättare för en kamel att komma igenom ett nålsöga än för en rik att komma in i himmelriket."* Det hade gjort dem förskräckta och fick dem att undra: *"vem kan då bli frälst?"* Jesus hade svarat: *"För människor är det omöjligt, men för Gud*

är allting möjligt." Av det lär vi oss att vi inte kan frälsa oss själva, det är omöjligt. Frälsningen är ett under som Gud utför av nåd.

Men lärjungarna svängde från den ena ytterligheten till den andra. Från att ha varit förskräckta blev de högmodiga och tänkte på allt de måste ha förtjänat med sina uppoffringar. Petrus hade tagit fasta på vad Jesus sagt till den rike ynglingen: *"gå och sälj vad du äger och ge åt de fattiga. Då ska du få en skatt i himmelen. Kom sen och följ mig.* Petrus undrade nu: *"vi har ju övergivit allt och följt dig. Hur ska det bli med oss?"* Troligtvis tänkte han på vilken lön de skulle få för sina uppoffringar och sitt arbete. Jesus gav dem ett förvånansvärt nådigt svar: *Vid pånyttfödelsen, när Människosonen sätter sig på sin härlighets tron, då ska också ni som har följt mig sitta på tolv troner och döma Israels tolv stammar. Och var och en som för mitt namns skull har lämnat hus eller bröder eller systrar eller far eller mor eller barn eller åkrar, han kommer att få hundrafalt igen och ska ärva evigt liv.* Den som är uppmärksam lägger märke till att Jesus säger "ärva", inte förtjäna. Ett arv är något helt annat än en lön. Ett arv får man vanligtvis på grund av släktskap, inte på grund av förtjänst.

I liknelsen som sedan följer går Jesus tillrätta med tanken på förtjänst och varnar för att den utesluter en människa från himmelriket. När en människa inte längre förtröstar på nåden utan tror sig har rätt att kräva lön från Gud för det arbete hon utfört, då har hon fallit ur nåden och uteslutit sig själv från himmelriket.

Nyckeln till liknelsen är de ord som inramar den: *Men många som är de första ska bli de sista, och många som är de sista ska bli de första.* Människor ser till det yttre men Gud ser till hjärtat. *Inget skapat är dolt för honom, utan allt ligger naket och uppenbart för hans ögon. Och inför honom måste vi stå till svars.* De som gjort stora gärningar för Guds rike, och som fått människors beröm, kan ändå ha en inställning till sitt arbete, sitt liv och sina gärningar som utesluter dem från himmelriket. Det är detta som dagens liknelse handlar om. Liknelsen varnar för tanken på att vi kan förtjäna något från Gud. Denna inställning är en fara för varje kristen eftersom den är medfödd. Vi bär den med oss och den tilltalar vårt förnuft och den naturliga människans sätt att tänka. Bakom Petrus fråga *se, vi har lämnat allt och följt dig. Hur ska det bli med oss* skymtar tanken på förtjänst. Det är som om han frågade *vad ska vi få för det.* Men att vänta sig lön och belöning från Gud är människotankar, därför undervisar Jesus idag om skillnaden mellan Guds tankar och människors tankar.

En liknelse ska inte pressas för lång, så att vi försöker förklara vad varje detalj symboliserar. Det viktiga är att vi uppfattar liknelsens huvudbudskap. I denna liknelse jämför Jesus Guds tankar och de klagande vingårdsarbetarnas tankar. Detta är huvudinnehållet i liknelsen. Gud vill ge oss det vi *inte* har förtjänat av

sin godhet. Människan däremot vill ha mycket av Gud för att hon anser sig ha gjort mycket för Gud. Vi ska reflektera över hur vi ser på oss själva? Arbetar vi för att försöka få något från Gud? Är det motiveringen till det vi gör? Eller ser vi på oss själva som mottagare av Guds oförtjänta gåvor och föremål för hans oförtjänta välgärningar?

Drivkraften bakom all falsk religion ligger i människans egen fallna natur. Grundinställningen i all falsk religion är denna: *jag ger åt dig, o Gud för att du ska ge åt mig*. Människor offrar, förrättar böner, fastar, gör vallfärder, ger åt de fattiga och gör goda gärningar för att göra Gud vänligt inställd och försöka få något från Gud. Människan tänker: ingen får något som inte arbetar för det. Människan tänker: jag har gjort mycket för dig, Gud, för att du ska ge mycket åt mig.

Denna tanke hotar ständigt att förstöra kristenheten. Påvedömet har satt denna tanke i system: ”jag ger åt dig, o Gud för att du ska ge åt mig”. I påvekyrkan har man förvandlat evangeliet till lag och gjort att allt handlar om lydnad för yttre ordningar och bud som man själv hittat på.

Den lutherska reformationen var ett klart ljus där budskapet om frälsningen av nåd genom tron återigen blev förkunnat i kyrkan. Men också den lutherska kyrkan är i ständig fara att påverkas av tanken på människans förtjänst. Tanken på förtjänst har sin grund i oss själva. Men Guds tankar är att han vill ge oss det vi *inte* förtjänat. Av sin nåd vill han ge oss allt i överflöd för Kristi skull, utan att vi förtjänat det.

Hela Bibeln är en enda lång berättelse om hur Gud *inte* handlar med oss efter våra gärningar. Till våra första föräldrar, som syndade och kom under lagens dom att döden dö, gav han löftet om Kristus som skulle krossa ormens huvud. Utan att vi på något sätt förtjänat det kommer han till oss i evangeliet och dopet och ger oss förlåtelse för alla synder. Det är också han som bevarar oss till evigt liv. Han har dessutom gjort redo åt oss en plats hos sig, i en helig stad som är obegripligt härlig och där vi ska få leva i gemenskap med Kristus. Tillvaron i det himmelska Jerusalem är den totala motsatsen mot allt det som vi förtjänat, - för det heter: syndens lön är döden.

Ordningen för avlöningen är viktig och hör till poängen med liknelsen. Vingårdens herre började med att ge dem han lejt sist en denar var. *När sedan de första kom, trodde de att de skulle få mer, men också de fick en denar. 11 När de fick den, klagade de på husbonden och sade: 12 De där som kom sist har gjort en timme, och du har jämställt dem med oss, som har stått ut med dagens slit och hetta. 13 Han svarade en av dem: Min vän, jag gör dig ingen orätt. Kom du*

inte överens med mig om en denar? 14 Ta det som är ditt och gå. Men åt den siste vill jag ge lika mycket som åt dig. 15 Får jag inte göra som jag vill med det som är mitt? Eller ser du med onda ögon på att jag är så god? 16 Så skall de sista bli de första och de första bli de sista."*

Liknelsen lär oss att människan ska få precis det hon begär. De som väntar sig få mer av Gud därför att de anser sig ha förtjänat det, de ska också få sin lön efter förtjänst. På domens dag ska han till dessa säga: *Ta det som är ditt och gå*. Men Skriften lär att det enda vi kan förtjäna, och har förtjänat, med våra gärningar är döden. Alla människor har syndat och syndens lön är döden.

Men den som är mottagare av Guds oförtjänta nåd han ska få allt som gåva helt oförtjänat för Kristi skull. Gud vill ge åt oss alla andliga och eviga välsignelser utan att vi förtjänat det. Han vill ge oss allt av nåd för sin Sons, Jesu Kristi skull. Jesus Kristus blir ärad när vi som ovärdiga syndare kommer till honom för att motta den förlåtelse, rättfärdighet och liv som han vunnit åt oss och ger oss som gåva.

Om någon har problem med Guds godhet så ligger problemet i betraktarens öga. De som vill förtjäna något från Gud ser med onda ögon på att Gud är så god och nådig. Men det är inte Gud som ska anpassa sig efter den fallna människans sätt att tänka utan vi som ska lära oss acceptera Guds stora nåd. Herren säger i Jesaja 55:9: *...”så mycket som himlen är högre än jorden, så mycket är mina vägar högre än era vägar och mina tankar högre än era tankar”*. Guds oförtjänta nåd för Kristi skull är en hemlighet som ingen människa tänkt ut. Herren har uppenbarat denna hemlighet för oss i evangeliet. Och vi tar emot nåden genom tron allena – tron på Guds löfte.

Låt oss be!

Herre Jesus Kristus, de heliga i himmelen och på jorden prisar dig för att du med ditt blod köpt oss åt Gud. Bevara oss så att vi alltid är mottagare av alla de himmelska välsignelser du vunnit åt oss och ger oss av bara nåd. Amen